ABDÜLVEHHÂB BİN MUHAMMED FÂRİSÎ

Tefsîr ve fıkıh âlimi. Künyesi Ebû Muhammed olup ismi Abdülvehhâb bin Muhammed bin Abdülvehhâb bin Muhammed bin Abdülvâhid bin Muhammed'dir. Babasının vefât ettiği sene olan 414 (m. 1023) yılında Şirâz'da doğdu. Fars (İran) şehirlerinden Şirâz'da doğduğu için Fârisî ve Şirâzî nisbet edildi. Birara kuru meyva ticâreti ile uğraştığı için Fâmî denildi. 500 (m. 1107) yılında Şirâz'da vefât etti.

Babasının âlim olması ve aile çevresinde ilimle uğraşan kimselerin çokluğu, Ebû Muhammed Fâmî'yi küçük yaşta ilim öğrenmeye teşvik etti. İlk önce, memleketi olan Şirâz'da ilim tahsiline başladı. Ehil kimselerden temel din bilgilerini öğrenip, âlet (yardımcı) ilimlerine vâkıf olduktan sonra; arabî ilimlerin, fıkıh ve tefsîr bilgilerinin mütehassıslarından ders almaya başladı! Hâfız Ebû Bekr bin Ahmed bin Hasen bin Leys Şirâzî, Muhammed bin Ahmed bin Abdek Cibâlî ve daha birçok âlimden ilim öğrendi. Pekçok hadîs-i şerîf ezberledi. Şafiî mezhebinin fıkıh bilgilerini en iyi bilen âlimlerden oldu. Selçuklu veziri ve Nizamiye medreseleri kurucusu olan Nizâmülmülk'ün da'veti üzerine Bağdad'a gitti. Bağdad Nizamiye Medresesi'nde "Udde" kitabının yazan Hüseyn Taberî ile münavebeli (değişmeli) olarak ders okuttu. Kasr Câmii'nde hadîs-i şerîf dersleri verdi. Daha sonra vazîfesinden ayrılarak Şirâz'a gitti. İnsanlara ilim öğretmekle, emr-i ma'rûf ve nehy-i münker ile (Allahü teâlânın emir ve yasaklarını bildirmekle; meşgûl oldu. "Târih-i İsfehan" kitabının sahibi İbn-i Mende ve İbn-i Sem'ânî, onun fıkıh ilmindeki üstünlüğünü, ilminin yüksekliğini, ibâdet ve tâattaki gayretini anlattılar. Vaktini lim öğrenmek, öğretmek ve ibâdet etmekle geçirirdi. Haram ve şüphelilerden şiddetle kaçar, mübahların birçoğunu terkederdi.

Pekçok talebe yetiştirdi. Abdülvehhâb Enmâtî ve Ebü'l-Fadl bin Nâsr gibi âlimler, kendisinden ilim öğrendiler.

Hocalarından öğrendiklerini açıklayarak talebelerine anlatan Abdülvehhâb Fârisî, birçok kitap yazdı. Bunlardan "Tefsîr-ül-Kur'ân"da, âyet-i kerîmelerde geçen kelimeleri, eski Arab şiirinden beyitlerle açıkladı. Bu açıklamalarında yüzbinden fazla beyit yazdı. Aralarında Şafiî fıkıh âlimlerini ihtivâ eden "Târih-ül-fukahâ" ve "Kitâb-ül-ehad" adlı kitaplarının da bulunduğu, yetmiş kadar eser yazdığı bildirilmektedir.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-üş-Şâfiiyye cild-4, sh. 229

2) Tabakât-ı Fukahâ (Esnevî) cild-2, sh. 273

3) Lisân-ül-mîzân cild-4, sh. 90

4) El-Bidâye ven-nihâye cild-12, sh. 168

5) Şezerât-üz-zeheb cild-3, sh. 413